

ІНДЕКСНІ МОДЕЛІ В СТАТИСТИЦІ КОЛЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ РОЗМІЩУВАННЯ

При дослідженні соціально-економічних процесів індекси виконують дві функції: синтетичну, яка полягає у вивченні відносної зміни індексованої величини, та аналітичну, що передбачає аналіз впливу факторів на зміну результативного показника при функціональній формі зв'язку.

Дані, які містяться в офіційних джерелах зі статистики колективних засобів розміщування [1], дозволяють здійснювати всебічний індексний аналіз з використанням необхідного для дослідження рівня узагальнення інформації; дають можливість скласти та аналізувати мультиплікативні моделі, які характеризують певні сторони діяльності колективних засобів розміщування (КЗР); дозволяють визначати абсолютний та відносний вплив чинників на зміну результативного показника.

Проблемами індексного моделювання займаються багато сучасних економістів, статистиків [2 с.217-221, 3 с.453-457, 4 с.355-360, 5 с.174-192, 6 с.264-270]. Проте потребує уваги комплексний підхід щодо побудови систем взаємозв'язаних індексів саме показників КЗР – підприємств, діяльність яких безпосередньо впливає на туристопотік та валютні надходження в регіон.

Статистичний аналіз діяльності КЗР за допомогою індексного методу передбачає складання таких систем взаємозв'язаних індексів з подальшим використанням синтетичної та аналітичної їх функцій:

- індекс загальної вартості перебування всіх розміщених у закладах осіб дорівнює добутку індексу середніх цін за один людино-день (ліжко-день) та індексу кількості ночівель, проведених розміщеними особами;
- індекс середньої ціни за один людино-день (ліжко-день) змінного складу дорівнює добутку індексу середньої ціни фіксованого складу та індексу середньої ціни структурних зрушень;
- індекс загальної вартості перебування всіх розміщених у закладах осіб дорівнює добутку індексу цін, індексу загальної кількості ночівель, індексу структури загальної кількості ночівель;
- індекс загальної кількості ночівель, проведених розміщеними особами, дорівнює добутку індексу середньої тривалості перебування одної розміщеної особи та індексу кількості розміщених осіб;
- індекс середньої тривалості перебування одного розміщеного змінного складу дорівнює добутку індексу середньої тривалості перебування фіксованого складу та індексу середньої тривалості перебування структурних зрушень;
- індекс загальної місткості дорівнює добутку індексу середньої місткості одного засобу розміщування та індексу кількості колективних засобів розміщування;

– індекс загальної вартості перебування дорівнює добутку індексу середньої ціни за 1 людино-день (ліжко-день), індексу середньої тривалості перебування одного розміщеного та індексу кількості розміщених осіб.

Кожний з індексів характеризує відносну зміну індексованого показника, виконуючи, тим самим, синтетичну функцію індексів. Різниця між чисельником і знаменником кожного з факторних індексів характеризує абсолютний вплив індексованої величини на зміну результативного показника. Відношення факторного абсолютного приросту на базисний рівень результативного показника відображає відносний вплив відповідного чинника.

Аналіз останньої з перелічених індексних моделей дозволив отримати такі результати стосовно колективних засобів розміщування Одеської області. У 2012 р. порівняно з 2011 р. загальна вартість перебування в КЗР збільшилася на 90241,0 тис. грн. або на 13,2 %; у тому числі, за рахунок збільшення кількості розміщених – на 19329,0 тис. грн. або на 2,8 %, за рахунок зростання середньої тривалості перебування – на 45671,7 тис. грн. або на 6,7 %, а за рахунок збільшення середньої ціни одноденного перебування загальна вартість перебування зросла на 25240,3 тис. грн. або на 3,7 %.

Відповідний аналіз дозволяє виявити резерви зростання показників роботи КЗР та оцінити ефективність заходів щодо покращення окремих сторін їх діяльності.

Література

1. Туристична діяльність в Україні у 2013 році : статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Янковий О. Г. Математичні методи факторного економічного аналізу на базі мультиплікативних моделей / О. Г. Янковий // Сучасні технології управління підприємством та можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи : матер. 6-ї міжнар. наук.-практ. конф. 31 березня – 1 квітня 2011 р. – Одеса, ОНУ, 2011. – С. 217-221.
3. Семенова К. Д. Проблеми індексного аналізу економічних показників / К. Д. Семенова // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2009. – Вип. 35. – С. 453-457.
4. Милашко О. Г. Характеристика показників експлуатації підприємств готельного господарства Одеського регіону / О. Г. Милашко, К. Д. Семенова // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2001. – Вип. 9. – С. 355-360.
5. Подгорный А. З. Статистика: учебное пособие для иностранных студентов / А. З. Подгорный, О. Г. Милашко, С. М. Киршо, Н. М. Шиловост. – Одесса: Атлант, 2012. – 194 с.
6. Милашко О. Г. Статистичне оцінювання засобів розміщування Одеської області / О. Г. Милашко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський нац. екон. ун-т. – Одеса, 2013. – Вип. 1(48). – С. 264-270.